

KUNSKAPSKRAV
LICENSIERINGSTEST FÖR

*Ledning och kontroll-
funktioner 2018*

2017-11-06

ÄNDRINGSMARKERAD

KUNSKAPSKRAVEN ÄR ANPASSADE TILL MIFID 2

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Målgrupp.....	3
Kunskapskravens uppbyggnad och funktion	3
Ändringar av kunskapskraven.....	3
Kunskapskravens utformning	4
Testets utformning	4
Kognitiva nivåer, vikt och storlek.....	4
Delområde 1 - Styrning och intern kontroll	6
Corporate Governance	6
Kontrollfunktionerna.....	7
Återhämtning och resolution.....	8
Uppdragsavtal (outsourcing).....	8
Ersättningsregler	8
Delområde 2 – Finansiell ekonomi, risker och kapitaltäckning	10
Finansiell ekonomi och finansiella instrument	10
Penningpolitik, banker och finansmarknad.....	11
Risker och kapitalkrav	12
Delområde 3 – Reglering och etik på värdepappersmarknaden	14
Normgivning	14
Etik och regelverk på värdepappersmarknaden	15
Ingripanden och sanktioner	17
Tillståndspliktig verksamhet	18
Kundskyddsregler	19
Informations- och rapporteringskrav	21

Inledning

Bakgrund

SwedSecs syfte är att arbeta för höga kunskaper, regelefterlevnad och god etik hos anställda på värdepappersmarknaden genom att kräva licensiering samt regelefterlevnad för fortsatt licensiering. SwedSecs vision är att förtroendet för värdepappersmarknaden ska vara högt. En förutsättning för högt förtroende är att den personal som arbetar på värdepappersmarknaden har tillräcklig kunskap och kompetens för sina uppgifter. Licenskravet omfattar olika kategorier av anställda med olika arbetsuppgifter och roller, inom de till SwedSec anslutna företagen.

Målgrupp

Kunskapskraven för licensieringstestet för ledning och kontrollfunktioner har i första hand bestämts utifrån den kunskap som bör krävas av yrkeskategorier som ägnar sig åt olika typer av ledning och kontrollfunktioner inom finansmarknaden, t.ex. verkställande direktörer och andra ansvariga chefer, compliance officers samt vissa befattningar inom riskkontroll och andra kontrollfunktioner. Mer information om målgruppen finns i SwedSecs regelverk 3 kap. 1 §, kategori A.

Kunskapskraven utgör en grundnivå av kunskap som alla licenshavare i målgruppen måste ha. En anställds arbetsuppgifter och befattning kan givetvis medföra att den anställda behöver fördjupade och/eller ytterligare kunskaper utöver de som omfattas av dessa kunskapskrav. Det är det anslutna företags ansvar att bedöma vad som är tillräckligt utifrån den anställdas arbetsuppgifter.

Kunskapskravens uppbyggnad och funktion

Kunskapskraven är uppdelade i delområden som i sin tur är indelade i underrubriker och i mätpunkter. En mätpunkt specificerar vad licenshavaren förväntas kunna inom ett relativt litet kunskapsområde. Varje uppgift som ingår i licensieringstestet är kopplad direkt till en mätpunkt i detta dokument.

Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av relevanta kursplaner och som underlag vid uppgiftskonstruktion. De ska dessutom ge överblick över vad som förväntas av en licenshavare. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven och utifrån tolkningen forma en relevant och pedagogisk utbildning.

Ändringar av kunskapskraven

De gällande kunskapskraven finns på www.swedsec.se. En översyn görs årligen inför kommande årsskifte. Däremellan kan justeringar förekomma vid behov. SwedSecs prövningsnämnd beslutar om kunskapskraven. Ändringar av kunskapskraven publiceras på www.swedsec.se direkt efter fattat beslut. Det är varje enskild utbildningsanordnares ansvar att kontinuerligt uppdatera sig med den senaste versionen.

Kunskapskravens utformning

De tre delområden som ingår i licensieringstestet är:

1. Styrning och intern kontroll
2. Finansiell ekonomi, risker och kapitaltäckning
3. Reglering och etik på värdepappersmarknaden

Delområdet etik och regelverk innefattar dels kunskaper om de regler som gäller för verksamheten och dels etiska frågeställningar som integritet, respektavstånd till det otillåtna och ställningstaganden till vad som kan vara lämpligt. Till skillnad från regelverksområdet lämpar sig etikområdet inte i alla delar för ett kunskapstest baserat i huvudsak på flervalfrågor. Som komplement till testet kommer därför normalt den årliga kunskapsuppdateringen varje år innehålla ett eller flera etik-/praktikfall där licenshavaren får möjlighet att diskutera och ta ställning till etiska frågor och dilemman där det inte alltid finns något givet rätt eller fel svar.

Testets utformning

I licensieringstest för ledning och kontrollfunktioner ingår 90 ordinarie uppgifter. Alla ordinarie uppgifter har genomgått en noggrann kvalitetskontroll i form av fakta-, kvalitets- och språkgranskning. Uppgifterna har dessutom utprövats och analyserats med statistiska metoder. Utprövningen sker genom att 15 ännu inte godkända uppgifter ingår i testet utan att påverka slutresultatet. De svar som testtagarna lämnar på dessa uppgifter lagras för statistisk analys. Testtagaren kan inte avgöra vilka uppgifter som är ordinarie och vilka som utprövas. Totalt besvarar alltså testtagaren 105 uppgifter varav 90 avgör testtagarens resultat. För att godkännas på licensieringstestet måste en testtagare ha minst 70 procent rätt totalt.

Kognitiva nivåer, vikt och storlek

De kognitiva nivåerna beskriver vilken grad av komplexitet som uppgifter har.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Testtagaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Testtagaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Testtagaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.

Varje mätpunkt har en markering som definierar på vilken kognitiv nivå testtagaren ska ha av den aktuella kunskapen. Nivån markeras med den första bokstaven i nivåns namn: K, F, eller T. De kognitiva nivåerna hänger ihop och bygger på varandra. Om mätpunkten till exempel avser den kognitiva nivån Tillämpa förutsätts alltså att om licenshavaren kan tillämpa en kunskap så har han/hon även förståelse för och känner till den. Om fler än en kognitiv nivå markeras innebär det att mätpunkten innehåller delar som ligger på olika kognitiva nivåer.

I matriserna för varje mätpunkt anges mätpunktens storlek och vikt. En stor mätpunkt har mer omfattande kunskapskrav, vilket medför att licensieringstestet sannolikt innehåller fler frågor på sådana mätpunkter. En mätpunkt kan antingen ha vikt 1 eller 2, där vikt 2 anger högst vikt, vilket också påverkar antalet frågor på licensieringstestet.

Delområde 1 - Styrning och intern kontroll

Delområde 1 omfattar kunskap om hur ansvaret för institutets förvaltning är fördelat mellan olika bolagsrättsliga funktioner och organ. Detta innebär bl.a. en övergripande kännedom om fördelning av roller och ansvar mellan ägare och ledning enligt den s.k. Principal-Agent-teorin, och hur fördelningen av roller och ansvar mellan ägarna (genom representation på bolagsstämma) samt styrelse och vd delats upp genom aktiebolagslagen samt – i relevanta delar – krav genom lagstiftning på finansmarknaden samt Finansinspektionens föreskrifter och självreglering.

Delområdet omfattar även detaljerade kunskaper kring intern styrning och kontroll i finansiella företag, med en stark tonvikt på de krav som följer av GL 44 och dess genomförande i Sverige i form av Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär kunskap om viktigare interna styrdokument, bland annat vad dessa ska innehålla och av vem de ska beslutas. En väsentlig del är även kunskapen avseende de krav som gäller på intern kontroll, i vilket ingår djupare kännedom om de krav som gäller på oberoende kontrollfunktioner samt hur den interna kontrollen bör organiseras enligt principen ”three lines of defence”.

Slutligen ingår i detta avsnitt krav på specifika kunskaper om under vilka förutsättningar verksamhet kan läggas ut på en tredje part (s.k. outsourcing) samt vilka krav som gäller för bonus och annan rörlig ersättning till anställda i finansiella företag liksom vilka åtgärder finansiella företag måste vidta för att hantera en krissituation där bolagets existens kan vara i fara.

Corporate Governance

Vd:s roll och ansvar

Licenshavaren ska förstå vilken roll vd har i förhållande till andra organ och funktioner enligt aktiebolagslagen, samt vilket ansvar vd har för bolagets verksamhet.

Styrelsens roll, styrelsekommittéer och styrelsens ansvar

Licenshavaren ska förstå vilken roll styrelsen har i förhållande till andra organ och funktioner enligt aktiebolagslagen, samt vilket ansvar styrelsen som helhet och de enskilda ledamöterna har i förhållande till bolaget, aktieägarna, marknaden samt myndigheter såsom Finansinspektionen. Licenshavaren ska känna till de vanligast förekommande styrelsekommittéerna och hur dessa bolagsrättsligt förhåller sig till bolaget.

Bolagsstämmans roll

Licenshavaren ska känna till bolagsstämmans roll enligt aktiebolagslagen samt de viktigaste frågor som normalt ska beslutas av stämman.

Styrelsens och ledningens ansvar i finansiella företag

Licenshavaren ska förstå det särskilda ansvar som gäller för vd och styrelseledamöter i finansiella företag enligt den särskilda reglering som gäller för sådana företag i såväl lag som Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd samt – i förekommande fall – riktlinjer utgivna av Eba eller Esmā. Licenshavaren ska också förstå Finansinspektionens tillämpning av denna reglering som den kommit till uttryck genom viktigare principiella sanktionsärenden.

Viktigare interna styrdokument

Licenshavaren ska förstå de krav som gäller dels generellt enligt aktiebolagslagen (såsom arbetsordning för styrelsen, vd-instruktion och rapporteringsinstruktion), dels specifikt enligt relevanta lagar på finansmarknaden (t.ex. instruktion för hantering av intressekonflikter och ersättningspolicy) beträffande upprättande och antagande av olika interna styrdokument. Licenshavaren ska förstå hur sådana dokument implementeras så att de blir praktiska styrdokument i den dagliga verksamheten, samt vilka rutiner som bör gälla för uppföljning, utvärdering och kontroll.

Övergripande krav på intern styrning och kontroll

Licenshavaren ska förstå huvudprinciperna bakom och kunna tillämpa de mer väsentliga kraven i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om styrning, riskhantering och kontroll i kreditinstitut (FFFS 2014:1), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om hantering av operativa risker (FFFS 2014:4), Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om informationssäkerhet, IT-verksamhet och insättningssystem (2014:5) samt Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag (FFFS 2005:1).

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Vd:s roll och ansvar	2	Litet		F
Styrelsens roll, styrelsekommittéer och styrelsens ansvar	2	Stort	K	F
Bolagsstämmans roll	2	Litet	K	
Styrelsens och ledningens ansvar i finansiella företag	2	Litet		F
Viktigare interna styrdokument	2	Stort		F
Övergripande krav på intern styrning och kontroll	2	Stort		F T

Kontrollfunktionerna

Riskkontrollfunktionen

Licenshavaren ska förstå de organisatoriska krav som gäller för att etablera en oberoende funktion för riskkontroll samt de krav som i övrigt gäller för en sådan funktion enligt lag och andra författningar.

Compliancefunktionen

Licenshavaren ska förstå de organisatoriska krav som gäller för att etablera en oberoende funktion för compliance samt de krav som i övrigt gäller för en sådan funktion enligt lag och andra författningar.

Internrevision

Licenshavaren ska förstå de organisatoriska krav som gäller för att etablera en oberoende funktion för internrevision samt de krav som i övrigt gäller för en sådan funktion enligt lag och de grundläggande kraven som följer av International Professional Practices Framework (IPPF).

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Risikkontrollfunktionen	2	Litet	F
Compliancefunktionen	2	Litet	F
Internrevision	2	Litet	F

Återhämtning och resolution

EU:s krishanteringsdirektiv (parlamentet och rådets direktiv 2014/59/EU) har i svensk rätt huvudsakligen genomförts i en ny lag (2015:1016) om resolution och ändringar i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Reglerna innebär bl.a. att banker är skyldiga att upprätta planer för att fortsätta med sin verksamhet om de hamnar i finansiella svårigheter (återhämtningsplaner). Reglerna innebär också att vissa fordringsägare, i en krissituation, kan bli skyldiga att omvandla lån till en bank till aktier, och en ny krisfond, resolutionsreserven, som finansieras genom avgifter från kreditinstituten, har inrättats.

Regler om vad som ska finnas i en återhämtningsplan och hur ofta den ska uppdateras finns i FFFS 2016:6.

Licenshavaren ska känna till att kreditinstitut ska upprätta en återställningsplan, vad en sådan plan ska innehålla samt vilka krav som gäller på en sådan plan med avseende på intern styrning och kontroll.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Återhämtning och resolution	2	Litet	K

Uppdragsavtal (outsourcing)

Uppdragsavtal (outsourcing)

Licenshavaren ska känna till vad som avses med outsourcing och när outsourcing är av sådan omfattning och/eller karaktär att den ska anmälas till Finansinspektionen. Gränsdragningen för vilken outsourcing som är anmälningspliktig är svår, men licenshavaren ska i vart fall känna till de uppenbara fallen. Licenshavaren ska känna till att uppdragsgivaren ansvarar för den outsourcade verksamheten och vilka krav som ställs på kontroll av uppdragstagaren och hur uppdragstagaren utför sitt uppdrag.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Uppdragsavtal (outsourcing)	2	Stort	K

Ersättningsregler

Ersättningsregler

Licenshavaren ska förstå de regler som gäller beträffande ersättning till anställda inom finansiella företag enligt 9 kap. 10 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden samt Finansinspektionens föreskrifter om ersättningsystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med tillstånd för diskretionär

portföljförvaltning (FFFS 2011:1). Licenshavaren ska dessutom förstå kraven på analys av de risker som är förenade med företagets ersättningspolicy och ersättningssystem, samt hur s.k. ”särskilt reglerad personal” identifieras på grundval av en sådan analys. Licenshavaren ska också förstå Esma:s Riktlinjer avseende ersättningspolicy och ersättningspraxis och syftet bakom dessa riktlinjer.

Mät punkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Ersättningsregler	2	Litet	F

Delområde 2 – Finansiell ekonomi, risker och kapitaltäckning

Delområde 2 omfattar finansiell ekonomi, riskanalys och kapitaltäckningsbehov. Målet är att licenshavaren ska ha grundläggande kunskap om identifikation och hantering av olika typer av risker som finansiella aktörer är exponerade emot. Det kräver förståelse för hur risker mäts på både instrumentnivå och portföljnivå, en kännedom om typiska riskkällor för olika segment av kapitalmarknaden och en kunskap om hur finansiella derivatinstrument kan användas för att hantera risker. Licenshavaren förväntas också ha kunskap om det finansiella systemet i allmänhet och regler för kapitaltäckning och likviditet i synnerhet. Såväl regelverk som konkreta metoder för kapitalbehovsberäkningar innefattas i detta krav.

Finansiell ekonomi och finansiella instrument

Sannolikheter och riskbegrepp

Licenshavaren ska förstå begreppet sannolikheter, känna till normalfördelningens egenskaper samt hur denna används i beräkningar av sannolikheter. Licenshavaren ska förstå begreppen varians och standardavvikelse och förstå hur dessa mått kan användas för att kvantifiera begreppet risk.

Diversifiering, korrelationer och riskaggregering

Licenshavaren ska förstå innebörden av begreppet korrelation. Licenshavaren ska förstå diversifiering (riskspridning), och på vilket sätt korrelationer påverkar möjligheterna till riskspridning i en portfölj av värdepapper.

Aktier

Licenshavaren ska förstå begreppen alfa- och betavärde. Licenshavaren ska förstå begreppen total risk, systematisk risk och företagsspecifik (unik) risk.

Ränteinstrument

Licenshavaren ska känna till de vanligaste formerna av penningmarknadsinstrument såsom deposit-placeringar, STIBOR, statsskuldväxlar samt räntecertifikat. Licenshavaren ska känna till de vanligaste formerna av långa ränteplaceringar, såsom statsobligationer, FRN-lån, realränteobligationer och företagsobligationer med skilda kreditrisker. Licenshavaren ska förstå hur statsobligationer värderas och vad som menas med begreppet yield to maturity. Licenshavaren ska vidare förstå begreppet duration samt kunna förklara under vilka antaganden duration är ett lämpligt mått på räntekänslighet.

Terminsinstrument

Licenshavaren ska känna till vanliga ränterelaterade terminsinstrument som handlas på marknaden, såsom ränteforwards, räntefutures och FRA-kontrakt. Licenshavaren ska känna till vanliga aktierelaterade terminsinstrument som handlas på marknaden. Licenshavaren ska förstå hur långa respektive korta positioner i terminskontrakt förändrar riskexponeringen i en position i den underliggande tillgången, och förstå hur terminsinstrument kan användas för att hantera risker.

Ränteswappar

Licenshavaren ska förstå hur en ”plain-vanilla” ränteswap är konstruerad, förstå på ett principiellt plan hur den värderas samt känna till hur den kan användas för riskhantering i olika situationer.

Optioner

Licenshavaren ska förstå hur olika positioner i optioner förändrar riskexponeringen i en position i den underliggande tillgången, och kunna förklara hur optioner kan användas för att hantera risker. Licenshavaren ska förstå hur värdet av en option, i allmänna kvalitativa termer, påverkas av priset på den underliggande tillgången, lösenpriset, löptiden, volatiliteten på den underliggande tillgången samt den riskfria räntan.

Valuta- och råvarumarknaden

Licenshavaren ska känna till hur valutor och valutaderivat handlas. Licenshavaren ska känna till råvarumarknadens funktionssätt och prissättning samt vilka slags råvarubaserade finansiella instrument som handlas på finansiella marknader.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Sannolikheter och riskbegrepp	2	Litet		F
Diversifiering, korrelationer och riskaggregering	2	Stort		F
Aktier	2	Stort	K	F
Ränteinstrument	2	Stort	K	F
Terminsinstrument	2	Stort	K	F
Ränteswappar	2	Litet	K	F
Optioner	2	Stort		F
Valuta- och råvarumarknaden	1	Litet	K	

Penningpolitik, banker och finansmarknad

Penningpolitik och finansmarknad

Licenshavaren ska känna till de instrument som en centralbank har till sitt förfogande för att bedriva aktiv penningpolitik. Licenshavaren ska känna till de penningpolitiska mål som den svenska riksbanken har, och översiktligt också hur dessa mål ser ut för ECB och Federal Reserve.

Interbankmarknaden

Licenshavaren ska översiktligt känna till hur interbankmarknaden fungerar, vilka instrument eller kontrakt som typiskt sett handlas på denna marknad, hur handeln går till samt vilka de stora aktörerna på denna marknad är.

Bank funding och lender of last resort

Licenshavaren ska känna till hur en affärsbanks respektive en centralbanks balansräkningar ser ut i stiliserad form. Licenshavaren ska känna till hur banker finansierar sig i normala marknadssituationer, vad som menas med likviditetsrisker i dessa sammanhang samt hur centralbankens roll som lender of last resort

fungerar. Licenshavaren ska också känna till begreppet bank run, och på vilket sätt en bank run kan innebära ett hot mot det finansiella systemets överlevnad.

Moral hazard och adverse selection

Licenshavaren ska förstå vad som menas med moral hazard och adverse selection, förstå i vilka situationer när dessa fenomen förekommer samt kunna förklara varför moral hazard och adverse selection kan leda till problem för det finansiella systemet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Penningpolitik och finansmarknad	2	Litet	K		
Interbankmarknaden	2	Litet	K		
Bank funding och lender of last resort	2	Litet	K		
Moral hazard och adverse selection	2	Litet		F	

Risker och kapitalkrav

Soliditet, likviditet och riskhantering

Licenshavaren ska känna till de grundläggande kraven som gäller för ett företag avseende soliditet, likviditet och riskhantering. Licenshavaren ska förstå de regler som ställer krav på att ett företag ska göra sin egen (interna) bedömning av vad som är en ändamålsenlig kapitalisering (ICAAP/Pelare 2). Licenshavaren ska även förstå de lagstadgade minimireglerna för kapitalkrav (Pelare 1) samt känna till vilka regler som gäller avseende offentliggörande av information avseende kapitalkrav, kapitalbas, riskhantering m.m. (Pelare 3) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Lagstadgade minimiregler för kapitalkrav

Licenshavaren ska förstå de olika metoder som tillåts i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (tillsynsförordningen) för att beräkna kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker respektive operativa risker.

Regler för likviditetstäckningsgrad

Licenshavaren ska förstå de regler som Finansinspektionen utfärdat gällande krav på likviditetstäckningsgrad (Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2012:6) om krav på likviditetstäckningsgrad och rapportering av likvida tillgångar och kassaflöden).

Kapitalbuffertar

Licenshavaren ska förstå vilka kapitalbuffertar som finns och de grundläggande kraven för dessa enligt lag (2014:966) om kapitalbuffertar.

Marknadsrisker

Licenshavaren ska förstå vad som menas med marknadsrisk. Licenshavaren ska också förstå på vilka olika sätt marknadsrisker kan hanteras, minskas eller helt elimineras.

Andra riskkällor än marknadsrisk

Licenshavaren ska förstå begreppen motpartsrisk, likviditetsrisk och operativ risk. Licenshavaren ska också förstå hur dessa risker kan hanteras, minskas eller helt elimineras.

Value at Risk

Licenshavaren ska förstå måttet Value at Risk (VaR). Licenshavaren ska förstå de två vanligaste metoderna för VaR-beräkningar, historisk simulering respektive analytisk metod. Licenshavaren ska vidare känna till de vanligaste styrkorna och svagheter med VaR, med särskilt fokus på problemet med extrema utfall.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Soliditet, likviditet och riskhantering	2	Stort	K	F
Lagstadgade minimiregler för kapitalkrav	2	Litet		F
Regler för likviditetstäckningsgrad	2	Litet		F
Kapitalbuffertar	2	Litet		F
Marknadsrisker	1	Litet		F
Andra riskkällor än marknadsrisk	2	Stort		F
Value at Risk	2	Stort	K	F

Delområde 3 – Reglering och etik på värdepappersmarknaden

Delområde 3 omfattar vissa regler som berör värdepappersmarknaden och vilka licenshavaren bör ha god kunskap om. Området omfattar kunskap om vilka olika typer av normgivning som träffar värdepappersmarknaden och hur de olika typerna är uppbyggda. Licenshavaren förväntas här bl.a. ha kunskap om att normgivning kan ske både genom författningar, med olika status, från olika myndigheter i Sverige och inom EU men även genom självreglering av olika branschorganisationer.

Området omfattar även kunskap om grundläggande kundskyddsregler, t.ex. regler kring investeringsrådgivning, samt om viktigare regler i övrigt kring företagens kundrelaterade verksamhet, t.ex. regler om intressekonflikter. I området innefattas även kunskap om de ingripanden och sanktioner som kan vidtas av Finansinspektionen samt av olika organ som övervakar företagens verksamhet på civilrättslig grund. För att behärska området behövs vidare grundläggande kunskap om vad som krävs för att få Finansinspektionens tillstånd att bedriva olika typer av tillståndspliktig finansiell verksamhet. Slutligen ställs genom området krav på god kännedom om vissa informations- och rapporteringskrav, såsom flaggning samt rapportering av OTC-derivat.

Normgivning

Normgivning inom EU

Licenshavaren ska känna till hur normgivningen inom EU går till, dels vem som gör vad, dels vad resultatet blir och hur det påverkar regleringen i medlemsstaterna. Licenshavaren ska också känna till skillnaden mellan en EU-förordning och ett EU-direktiv. Licenshavaren ska vidare känna till i vilken utsträckning kommissionen och de europeiska myndigheterna Esma, Eba och Eiopa kan anta regler och hur de gäller i medlemsstaterna. Därutöver ska licenshavaren känna till Baselkommitténs roll i regelprocessen.

Offentlig normgivning i Sverige

Licenshavaren ska känna till normgivningsprocessen i Sverige, dels vem som gör vad, dels vad resultatet blir. Licenshavaren ska alltså känna till dels regeringens och riksdagens roller och uppgifter i ett lagstiftningsärende och dels vilken betydelse ett utredningsbetänkande eller en proposition har för tolkningen av lagen. Licenshavaren ska också känna till hur Finansinspektionens normgivning fungerar och skillnaden mellan föreskrifter och allmänna råd från inspektionen.

Självreglering och viktigare aktörer

Licenshavaren ska känna till de viktigaste branschföreningarna på värdepappersmarknaden, såsom SwedSec, Svenska Fondhandlareföreningen, Fondbolagens förening, Svenska Bankföreningen, Sveriges Finansanalytikers Förening och Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, och deras syften. Licenshavaren ska också känna till de svenska marknadsplatsernas roll som självreglerare. Licenshavaren ska vidare känna till hur självreglering är uppbyggd och hur den skiljer sig från lagar och andra författningar. Licenshavaren ska också känna till de viktigaste för- och nackdelarna med självreglering.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Normgivning inom EU	1	Stort	K
Offentlig normgivning i Sverige	1	Stort	K
Självreglering och viktigare aktörer	1	Stort	K

Etik och regelverk på värdepappersmarknaden

Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelser

Licenshavaren ska förstå att värdepappersmarknadens effektivitet och stabilitet i hög grad är avhängig av det förtroende som investerare och andra aktörer på marknaden har för varandra och för värdepappersmarknaden i stort. Licenshavaren ska förstå det huvudsakliga innehållet i Svenska Fondhandlareföreningens Vägledning till etiska riktlinjer i värdepappersinstitutet (18 juni 2013) – dvs. innebörden av att agera efter en etisk måttstock, begreppet otillbörliga affärer och hur bisysslor och annan sidoverksamhet ska hanteras. Licenshavaren ska också förstå hur denna ska agera om denna upptäcker regelöverträdelser eller oegentligheter inom företaget. Licenshavaren ska känna till vem i företaget licenshavaren ska vända sig till för att påtala regelöverträdelser eller oegentligheter – t.ex. sin chef eller compliancefunktionen. Licenshavaren ska också känna till systemen för s.k. whistleblowing, dvs. anmälningar av överträdelser som sker anonymt antingen internt inom företaget eller direkt till Finansinspektionen.

Regler om intressekonflikter

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om intressekonflikter i lagen om värdepappersmarknaden och lagen om värdepappersfonder, i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 och i Finansinspektionens föreskrifter 2013:9.

Regler om incitament

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna om incitament i Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2007:2.

Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer

Licenshavaren ska kunna tillämpa reglerna avseende anställdas egna eller närståendes värdepappersaffärer. Dessa återfinns i lag, i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 och i regler utgivna av Svenska Fondhandlareföreningen och Fondbolagens förening.

Regler om mutor och bestickning

Licenshavaren ska förstå de viktigaste reglerna om mutor och bestickning som finns i lag och i Institutet Mot Mutors skrift ”Farliga förmåner”. Licenshavaren ska därmed förstå vilken koppling som ska finnas till arbetstagarens tjänsteutövning eller uppdragstagarens tjänsteuppdrag för att det ska kunna vara fråga om bestickning, vilka omständigheter som avgör om en förmån är otillbörlig och vilka förmåner som alltid anses otillbörliga. Licenshavaren ska vidare förstå den viktigaste praxisen från domstolar och Institutet Mot Mutor.

Marknadsmisbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten

Licenshavaren ska förstå huvuddragen i de förbud mot marknadsmisbruk som finns i artiklarna 7-10, 12, 14 och 15 i den s.k. marknadsmisbruksförordningen (EU nr 596/2014). Licenshavaren ska även övergripande förstå de regler som gäller vid marknadssonderingar enligt artikel 11 i marknadsmisbruksförordningen och kommissionens delegerade förordning (EU 2016/960) och hur dessa förhåller sig till förbudet att röja insiderinformation. Licenshavaren ska förstå innebörden av den rapporteringsskyldighet som gäller enligt artikel 16 i marknadsmisbruksförordningen. Licenshavaren ska även känna till huvuddragen i hur sanktionssystemet är utformat, dvs. vilka överträdelser som bestraffas med administrativa sanktioner och vilka som hanteras inom straffrätten, vilka sanktionerna är och hur de beslutas.

Anmälningsskyldigheten för personer i ledande ställning och deras närstående, 30-dagarsregeln och loggbok

Licenshavaren ska förstå de grundläggande reglerna om anmälningsskyldighet för personer i ledande ställning och deras närstående enligt artikel 19 i marknadsmisbruksförordningen. Licenshavaren ska förstå vilka skyldigheter emittenter har att underrätta personer i ledande ställning hos emittenten samt vilka personer som har en ledande ställning i marknadsmisbruksförordningens mening och vilka skyldigheter de och deras närstående har att anmäla sina transaktioner till Finansinspektionen och emittenten. Licenshavaren ska även förstå reglerna i artikel 19.12 i marknadsmisbruksförordningen om den s.k. 30-dagarsregeln och undantagen från denna regel. Licenshavaren ska förstå reglerna i artikel 18 i marknadsmisbruksförordningen och kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/347 om förteckning (loggbok) över personer med tillgång till insiderinformation.

Åtgärder mot penningtvätt och terrorismfinansiering

Licenshavaren ska kunna tillämpa de viktigaste reglerna om kundkännedom (inklusive bestämmelserna om verklig huvudman och personer i politiskt utsatt ställning), myndighetsrapportering och interna rutiner och kontroll i lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och i Finansinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Algoritmisk handel och direkt elektroniskt tillträde

Licenshavaren ska känna till vad som avses med begreppen algoritmisk handel, algoritmisk högfrequenshandel samt direkt elektroniskt tillträde (1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden). Licenshavaren ska förstå vilka krav som ställs på ett värdepappersinstitut som ägnar sig åt sådan verksamhet (8 kap. 23-31 §§ lagen om värdepappersmarknaden).

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Grundläggande etiska värderingar och anmälningar av företagets regelöverträdelser	2	Litet	F	
Regler om intressekonflikter	2	Stort		T
Regler om incitament	1	Litet		T
Regler om egna och närståendes värdepappersaffärer	1	Litet		T
Regler om mutor och bestickning	2	Litet	F	
Marknadsmissbruksbrotten och rapporteringsskyldigheten	2	Stort	F	
<u>Anmälningsskyldigheten för personer i ledande ställning och deras närstående, 30-dagarsregeln och loggbok</u>	<u>2</u>	<u>Stort</u>	<u>F</u>	
Åtgärder mot penningtvätt och terrorismfinansiering	2	Stort	K	T
Algoritmisk handel och direkt elektroniskt tillträde	1	Litet	K	F

Ingripanden och sanktioner

Straffrättsliga och administrativa sanktioner

Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan straffrättsliga och administrativa sanktioner samt hur de handläggs och beslutas. Licenshavaren ska också känna till på vilka områden på värdepappersmarknaden det förekommer straffrättsliga sanktioner och vem dessa kan drabba. Licenshavaren ska också känna till de viktigare sanktioner som Finansinspektionen har tillgång till – dvs. möjligheterna att förelägga någon att vidta eller underlåta vissa åtgärder, utdela anmärkning eller varning, sanktionsavgifter, förbjuda någon att vara styrelseledamot eller vd samt återkallelse av tillstånd – och när dessa kan bli aktuella.

Finansinspektionens tillsynsverktyg

Licenshavaren ska känna till de viktigare verktygen som inspektionen förfogar över i sin tillsyn – rätten att begära in uppgifter och göra platsbesök samt kraven på löpande rapportering.

Marknadsaktörernas sanktionssystem

Licenshavaren ska känna till sanktionssystemen hos de större marknadsplatserna i Sverige, NASDAQ Stockholm, AktieTorget och NGM. Licenshavaren ska känna till vilka sanktioner som finns, vem de kan drabba och hur de beslutas.

SwedSecs disciplinära förfarande

Licenshavaren ska förstå hur SwedSecs disciplinsystem fungerar. Licenshavaren ska förstå vilka sanktioner SwedSec kan besluta om och hur de beslutas. Licenshavaren ska också förstå de anslutna företagens roll i disciplinförfarandet samt känna till hur de olika sanktionerna har använts – dvs. huvuddragen i varför olika överträdelser har lett till olika sanktioner.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå	
Straffrättsliga och administrativa sanktioner	2	Stort	K	F
Finansinspektionens tillsynsverktyg	2	Stort	K	
Marknadsaktörernas sanktionssystem	1	Litet	K	
SwedSecs disciplinära förfarande	1	Litet		F

Tillståndspliktig verksamhet

Bank- och finansieringsrörelse

Licenshavaren ska känna till de grundläggande kraven för att ett företag ska få tillstånd att bedriva bank- och finansieringsrörelse inklusive de krav som ställs på styrelse, vd (och ställföreträdare för dessa) samt på ägare med ett kvalificerat innehav. Licenshavaren ska också känna till vad som avses med bankrörelse respektive finansieringsrörelse. Licenshavaren ska vidare känna till vilken verksamhet ett kreditinstitut (banker och kreditmarknadsbolag) får ägna sig åt och de begränsningar som finns avseende vilken egendom ett kreditinstitut får inneha.

Värdepappersrörelse

Licenshavaren ska känna till de grundläggande kraven för att ett företag ska få tillstånd att bedriva värdepappersrörelse inklusive de krav som ställs på styrelse, vd (och ställföreträdare för dessa) samt på ägare med ett kvalificerat innehav. Licenshavaren ska också känna till vilka verksamheter som är tillståndspliktig värdepappersrörelse och vilka sidoverksamheter ett värdepappersinstitut kan ägna sig åt. Licenshavaren ska även känna till de begränsningar som finns avseende vilken egendom ett värdepappersinstitut får inneha.

Fondverksamhet

Licenshavaren ska känna till de grundläggande kraven för att ett företag ska få tillstånd att bedriva fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder eller förvaltning av AIF-fonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Licenshavaren ska också känna till de krav som ställs på styrelse, vd (och ställföreträdare för dessa) samt på ägare med ett kvalificerat innehav i sådana företag. Licenshavaren ska vidare känna till huvudbegreppen i lagen om värdepappersfonder och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt ha övergripande kunskaper om fondbolagets/AIF-förvaltarens och förvaringsinstitutets respektive roller i förhållande till fonden.

Försäkringsförmedling

Licenshavaren ska känna till de grundläggande kraven för att ett företag ska få tillstånd att bedriva försäkringsförmedling avseende livförsäkringar inklusive de krav på registrering hos Bolagsverket som gäller för att verksamheten ska få påbörjas. Licenshavaren ska vidare känna till de krav som ställs på styrelse, styrelsesuppleant, vd och vice vd när verksamheten bedrivs i form av aktiebolag eller ekonomisk förening. Licenshavaren ska också känna till vilka verksamheter som är tillståndspliktig försäkringsförmedling och vilka sidoverksamheter en försäkringsförmedlare kan ägna sig åt.

Gränsöverskridande verksamhet

Licenshavaren ska känna till förutsättningarna för att en bank, ett värdepappersinstitut, en försäkringsförmedlare, ett fondbolag eller en AIF-förvaltare ska kunna bedriva verksamhet i andra länder än i sitt hemland, dels från en filial och dels utan att inrätta en filial. Licenshavaren ska också känna till skillnaderna mellan att gränsöverskridandet sker inom respektive utanför EES. Licenshavaren ska vidare känna till skillnaden mellan att bedriva verksamhet från en filial och att driva verksamheten i ett dotterbolag i värdlandet.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå
Bank- och finansieringsrörelse	2	Stort	K
Värdepappersrörelse	2	Stort	K
Fondverksamhet	2	Stort	K
Försäkringsförmedling	2	Stort	K
Gränsöverskridande verksamhet	2	Litet	K

Kundskyddsregler

Information om finansiella instrument

Licenshavaren ska kunna tillämpa de viktigaste reglerna om värdepappersinstituts och fondbolags skyldighet att informera kunderna om egenskaper och risker avseende finansiella instrument samt kostnader och avgifter, i samband med att företagen marknadsför, erbjuder eller förmedlar finansiella instrument till kunderna.

Produktstyrning

Licenshavaren ska förstå reglerna om produktstyrning i lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 13-14 §§) samt i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse.

Grundläggande regler om investeringsrådgivning

Licenshavaren ska förstå huvuddragen i reglerna om investeringsrådgivning. Licenshavaren ska förstå när en rådgivningssituation uppstår och vad som skiljer rådgivning från generella råd, marknadsföring och annan informationsgivning. Licenshavaren ska vidare förstå vilken slags information om kunden som rådgivaren ska inhämta, att lämnade råd ska vara lämpliga utifrån de inhämtade uppgifterna, att en rådgivare i vissa fall är skyldig att avråda kunden från att vidta en viss åtgärd samt de huvudsakliga krav som ställs när det gäller lämplighetsförklaringar till kunder.

Grundläggande regler om försäkringsförmedling

Licenshavaren ska förstå vilken information försäkringsförmedlare måste lämna till sina kunder, vad som avses med god försäkringsförmedlings sed och de huvudsakliga krav som ställs på dokumentation.

Skydd och förvaring av kunders medel och finansiella instrument

Licenshavaren ska känna till reglerna om skydd av kunders finansiella instrument och medel samt om förvaring av en kunds finansiella instrument i lagen om värdepappersmarknaden och i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565.

Orderhantering

Licenshavaren ska förstå att företag som utför en kundorder ska vidta alla åtgärder som krävs för att uppnå bästa möjliga resultat för kunden och vad det innebär i praktiken. Licenshavaren ska vidare känna till att kunderna ska få lämplig information om riktlinjerna och godkänna dessa i förväg samt att riktlinjerna ska ange hur kundorder utförs och vilka marknadsplatser företaget använder. Licenshavaren ska också känna till att företaget på kundens eller Finansinspektionens begäran ska kunna visa att kundens order utförts i enlighet med riktlinjerna samt att företaget minst årligen ska offentliggöra vissa uppgifter - dels om de fem marknadsplatser som företaget använt mest under det föregående året, dels om kvaliteten på utförande av transaktioner.

Insättningsgaranti och investerarskydd

Licenshavaren ska känna till vilka konton som omfattas av insättningsgarantin, när garantin kan bli tillämplig, vilken ersättning en kund kan få och vem som hanterar garantin. Licenshavaren ska vidare känna till vad och vem som omfattas av investerarskydd, när det kan bli tillämpligt, vilken ersättning en kund kan få, vem som hanterar investerarskyddet, och vilken separationsrätt kunderna har vid konkurs.

Tystnadsplikt

Licenshavaren ska kunna tillämpa de regler om tystnadsplikt (sekretess) som gäller för anställda och uppdragstagare i finansiella företag och ska kunna tillämpa sekretessreglerna i konkreta situationer.

Klagomålshantering och reklamationer

Licenshavaren ska känna till hur klagomålshanteringen ska vara organiserad i finansiella företag, och hur reklamationer och klagomål ska hanteras. Licenshavaren ska känna till vilka organisationer och myndigheter som informerar om "klagomålspraxis" och vilka som handlägger klagomålstvister.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Information om finansiella instrument	2	Litet			T
<u>Produktstyrning</u>	<u>2</u>	<u>Litet</u>		<u>F</u>	
Grundläggande regler om investeringsrådgivning	2	Stort		F	
Grundläggande regler om försäkringsförmedling	2	Stort		F	
Skydd och förvaring av kunders medel och finansiella instrument	1	Litet	K		
Insättningsgaranti och investerarskydd	1	Litet	K		
Tystnadsplikt	2	Litet			T
Klagomålshantering och reklamationer	1	Litet	K		

Informations- och rapporteringskrav

Flaggningsregler

Licenshavaren ska förstå följande delar av de flaggningsregler som gäller inom Sverige: vilka personer (inklusive närstående) som omfattas av de lagstadgade flaggningsreglerna, vilka gränsvärden som gäller, till vilka anmälan ska ske och inom vilken tidsfrist samt huvudreglerna rörande vilka instrument som den flaggningskyldige ska flagga för.

Beträffande kontantavräknade instrument ska licenshavaren övergripande känna till vad deltajusteringen går ut på och hur deltavärdet räknas fram. Licenshavaren ska även känna till att reglerna endast omfattar långa positioner, vad som menas med passiv flaggningskyldighet och den skyldighet börsbolagen har att offentliggöra bolagshändelser som medfört att antalet aktier i bolaget ändras, samt att Finansinspektionen kan utdöma en särskild avgift mot den som bryter mot flaggningsreglerna. Licenshavaren ska även känna till att vissa länder inom EES kan ha antagit avvikande regler.

Transaktionsrapportering

Licenshavaren ska känna till att affärer avseende finansiella instrument ska rapporteras till Finansinspektionen eller andra tillsynsmyndigheter inom EES samt känna till de krav som gäller för transaktionsrapportering.

Blankning och rapportering av blankningsaffärer

Licenshavaren ska förstå vad blankning är och hur blankning går till i praktiken. Licenshavaren ska känna till vad som menas med en kort nettoposition, vilka finansiella instrument som ska tas med i beräkningen av en kort nettoposition för aktier respektive statspapper samt kreditderivat på dessa, vad som krävs för att blankning ska vara tillåtet i aktier som huvudsakligen handlas på en handelsplats inom EU samt vad som menas med likvida aktier. Licenshavaren ska vidare känna till när en kort nettoposition för aktier och för statspapper och kreditderivat på dessa ska anmälas till Finansinspektionen respektive ska offentliggöras, den tidsfrist som gäller för en anmälan/offentliggörande, samt att Finansinspektionen kan utdöma en särskild avgift mot den som bryter mot blankningsreglerna.

Positionsrapportering av derivat

Licenshavaren ska känna till att derivatpositioner ska rapporteras till s.k. Trade Repositories. Licenshavaren ska känna till de krav som gäller samt vilka viktigare Trade Repositories som finns.

Rapportering av kapitaltäckning och stora exponeringar

Licenshavaren ska känna till att en löpande inrapportering till Finansinspektionen ska ske avseende kapitaltäckning och stora exponeringar. Licenshavaren ska övergripande känna till vilken information som ska rapporteras inom områdena kapitalbas och kapitalkrav.

Anmälan av otillåtna stora exponeringar

Licenshavaren ska känna till under vilka förutsättningar anmälan av otillåtna stora exponeringar ska göras till Finansinspektionen och vad anmälan ska innehålla.

Intern kapitalutvärdering (IKU)

Licenshavaren ska känna till vad intern kapitalutvärdering innebär samt när och hur den ska rapporteras till Finansinspektionen.

Mätpunkt	Vikt	Storlek	Kognitiv nivå		
Flaggningsregler	1	Litet	K	F	
Transaktionsrapportering	2	Litet	K		
Blankning och rapportering av blankningsaffärer	1	Litet	K	F	
Positionsrapportering av derivat	2	Litet	K		
Rapportering av kapitaltäckning och stora exponeringar	2	Litet	K		
Anmälan av otillåtna stora exponeringar	2	Litet	K		
Intern kapitalutvärdering (IKU)	1	Litet	K		